

Pavol Zemko

Rotunda alebo aj kostolík

Pavol Zemko

Rotunda alebo aj kostolík

Text neprešiel jazykovou úpravou

Prvé vydanie

48 s.

Elektronická publikácia

ISBN 978 – 80 – 89979 – 41 - 7

Trnava: Vydavateľstvo Ivona Matúšová

2022

Osobitné pod'akovanie

Matúšovi Malecovi z Kátloviec -
za ochotu a prepis

Na úvod

V historických súvislostiach sa pôvodná románska architektúra, charakteristická pre toto obdobie, prispôbovala novým dobovým umeleckým štýlom. Dobové prestavby sa dotýkali aj *Horného kostolíka*, kde sa zachovala pôvodná románska rotunda, ku ktorej bola na západnej strane pristavená baroková veža s emporou. Obdobie gotiky neprinieslo výraznejšie premeny rotundy, výraznejšie sa však prejavilo baroko. Rok výstavby rotundy, ktorý uvádza kanonická vizitácia kardinála Baťana, je rok 1172, t.j. v roku 2022 si pripomíname jeho 850.výročie.¹

Z histórie

Skôr ako si opäť priblížime jeho históriu, pripomeňme si niečo z histórie obce, kde sa kostolík nachádza. Dodnes evidované archeologické nálezy dosvedčujú, že Dechtice boli osídlené už v neskorej dobe kamennej. 3300 – 1900 rokov pred Kristom, v dobe bronzovej i v mladšej dobe železnej, v 5. – 1. storočí pred Kristom. Mohyla nazývaná *Vysoké hradišče*, poblíž Kostola svätej Kataríny Alexandrijskej, vznikla ešte v staršej dobe železnej.

Jazykovedci zaraďujú zamestnanecký názov obce do 9. storočia po Kristovi, pokladajú ho za slovanský, hoci slovanské osídlenie tohto územia je staršie. Názov obce odvodzujú od pôvodného pracovného zamerania výroby obyvateľov, ktorí v listnatých lesoch Malých Karpát vyrábali *decht* ako druhotný produkt pri pálení dreveného uhlia.

¹ Porov. KUBIŠ, S. – VAREČKOVÁ, E. 2010. *Kostol Sv. Ducha v Kátlovciach (1710 – 2010)*. Kátlovce: Farský úrad a Obecný úrad, 2010, 315 s. ISBN 978 – 80 – 970491 – 4 – 0.

Po prvý raz sa spomínajú Dechtice v písomných prameňoch v listine uhorského kráľa Bela IV. z roku 1258 v súvislosti s ohraničením chotára obce Bohunice, ktorú daroval kráľ komesom Zochudovi a Serefeldovi. Túto zem ohraničuje riečka Blava a veľká cesta, ktorá zostupuje z dediny Dechtice - *magna via, quae descendit de villa Degce*. V jednom úseku chotárna hranica *predchádza veľkú cestu, zostupujúcu do dediny nazvanej Dechtice (...transit magnam viam descendentem a villa DEGTE vocata...)*.

Roku 1250 boli Dechtice majetkom komesa Dionýza, roku 1280 uvádzajú sa ako DEKTE, 1449 DECHTA, 1553 DYECHTIC a roku 1579 ako DECHTICE. Medzi rokmi 1442 – 1566 sa spomína hrad v chotári obce na nitrianskej strane (riečka Blava, pretekajúca stredom obce, bola hranicou Bratislavskej a Nitrianskej stolice). Jeden z urbárov, uložený v Krajinskom archíve v Budapešti má názov *Urbarium artium Jókő et Deita – Urbár hradov Dobrá Voda a Dehtice*. Chotárny názov *Podhradiščo* aj *Nadpodhradiščo* naznačuje jeho pravdepodobnú lokalizáciu.

V stredoveku menili Dechtice zemepánov, ktorí ich vlastnili. Od druhej polovice 16. storočia sa obec stala súčasťou Dobrovodského panstva, potom Smolenicko – Dobrovodského panstva. Dehtice získali trhy a privilégia mestečka; v urbárnych súpisoch sa uvádzajú ako *oppidum – mestečko*.

Už samo patrocínium (zasvätenie) Kostola Všetkých svätých v Dehticiach, či *Horného kostolíka*, ho datuje do poreľkomoravského a románskeho obdobia. Dolný kostol, čiže Farský kostol sv. Kataríny, na pravom brehu Blavy bol pôvodne gotický, prestavili ho roku 1612

a tento rok vyryli do pôvodného gotického portála v podveží. Po katastrofálnom požiari roku 1869 dostal tento kostol dnešnú podobu.

Katarínka

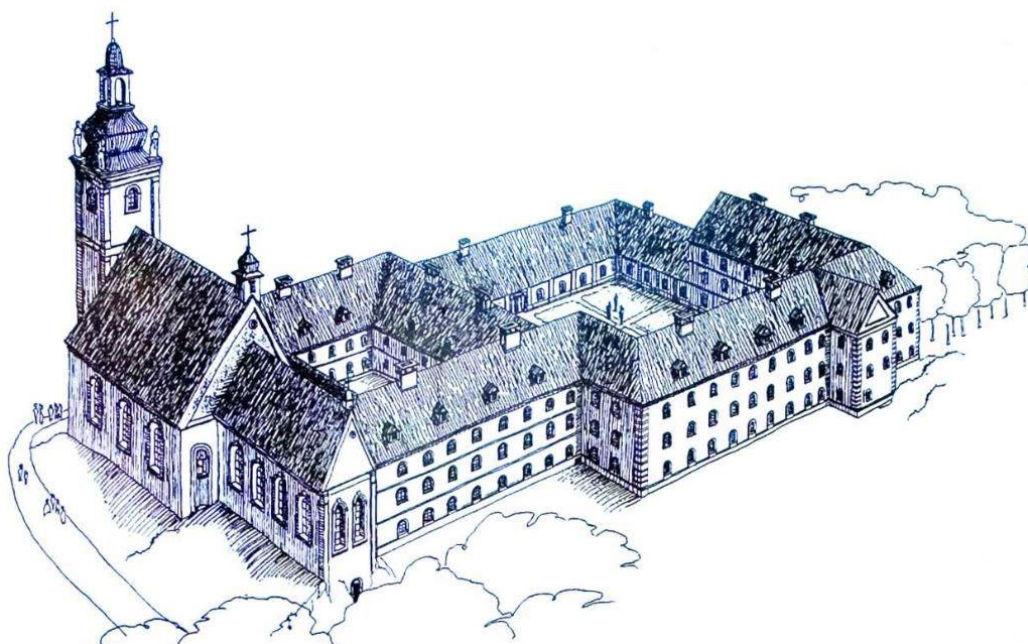
V katastri obce Dechtice nechal gróf Krištof Erdődy postaviť roku 1618 kláštor pre františkánov a ďalší kostol, zasvätený tiež sv. Kataríne (Katarínka), čo je zvláštny prípad, aby v jednej farnosti boli dva kostoly s rovnakým patrocinom. Kláštorný kostol prestaval a rozšíril Pietro Spazzo, stavitel' *Katedrálneho chrámu sv. Jána Krstiteľa v Trnave*. Kláštor bol zrušený nariadením Jozefa II. (1741 - 1790). Kostol i kláštor sa zachovali len v ruinách.

*Ruiny kostola na Katarínke*²

²

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Kostol_a_kl%C3%A1tor_sv%C3%A4tej_Katar%C3%ADny_Alexandrijskej_\(Dechtice\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Kostol_a_kl%C3%A1tor_sv%C3%A4tej_Katar%C3%ADny_Alexandrijskej_(Dechtice))

Predpokladaný náčrt kostola a kláštora na Katarínke z roku 1618³

³ <https://www.slovakiana.sk/blog/1703/1102077>

Cisár Jozef II. ⁴

4

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Jozef_II._\(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a\)#/media/S%C3%B4bor:Joseph_II\(002\).jpg](https://sk.wikipedia.org/wiki/Jozef_II._(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a)#/media/S%C3%B4bor:Joseph_II(002).jpg)

Obec Dechtice

Dechtice mali už v 16. storočí vyspelú obecnú kanceláriu. Prvý voskový odtlačok obecnej pečate sa zachoval v Archíve mesta Trnava na slovenskom liste Dechtíc Trnave z roku 1579, v oválnom obraze pečate je vodný vták s krížom na hlave. V zachovaných písomnostiach sa použili tri pečate s motívom vtáka s krížom, posledná má vročenie 1660 a legendu SIGILLVM OPPIDI ANNO 1660. Otvorenou otázkou zostáva obraz obecnej pečate a jeho súvis s niektorým rytierskym rádom (Rád Sv. Ducha?). Alebo sa môžeme len pýtať: Prečo v dechtickej filiálke v Kátlovciach postavili v roku 1710 kostol, ktorý zasvätili Svätému Duchu?

*Erb obce Dechtice*⁵

⁵ <https://www.dechtice.sk/obecne-insignie/>

Dechtice preslávili habáni, ako hrnčiari a džbánkari výrobkami s modro – zeleno – žltou ornamentikou. Ako *baptisti - novokrstenecká sekta* prichádzali na Slovensko z Nemecka už koncom 16. storočia, v druhej vlne 20. rokoch 17. storočia a vtedy utvorili v obci dvor. Erdődyovci ich benevolentne usádzali aj v iných podhorských dedinách svojho panstva. Zachované habánske kroniky opisujú niekoľkonásobné turecké plienenie Dechtíc, ich dvora, obete i útek za ochranné múry Dobrovodského hradu. Obyvatelia obce boli tradične roľníkmi, hoci v 18. storočí na rieke Blava postavili 4 mlyny – a boli aj vinohradníkmi, džbánkarmi a hrnčiarmi, kamenármi a drevorubačmi.

V intraviláne a extraviláne obce je Kaplnka Karmelskej Panny Márie, viacero kamenných sôch a krížov z obdobia doznievajúceho baroka. Barokové náhrobné kríže (prelom 18. a 19. stor.) z miestnych i dobrovodských kamenárskych dielní, tak charakteristické pre malokarpatské cintoríny, sú už zriedkavosťou. Niektoré zachránili počas úpravy cintorína a umiestnili ich pri ohrade ako súčasť histórie obce.

Homília o Karmelskej Panne Márii

prednesená na žiadosť vdp. Miroslava Kováča

Dechtice – Kaplnka Karmelskej Panny Márie, 16.júla 2019

Dovoľte mi, bratia a sestry, aby som začal malým žartom, ktorý hovorí, že za Pánom Ježišom prišiel s *výpoved'ou* sv. Peter – hlavný nebeský vrátnik. Pane, už to takto ďalej nejde, sťažuje sa. A prečo?, pýta sa Pán Ježiš. Ide o Tvoju Matku. Lebo komu ja nedovolím vstúpiť do neba, toho ona cez nebeské okno potajomky vpustí dnu.

Žart, ale koľko hlbokkej pravdy v sebe skrýva! Máme totiž v nebi takúto protekciu, lepšie by sme mohli povedať – orodovníčku alebo aj sponzorku.

Lebo ona za nás oroduje u Pána Boha v nebi a vyprosené milosti nám potom všetkým rozdáva. Usilujme sa preto skutočne dobre ich v našom živote využiť.

Na hore Karmel sa v noci z 15. na 16. júla 1251 zjavila Panna Mária v kruhu anjelov a podala sv. Šimonovi Štokovi svätý škapuliar ako pomoc a silu pre tých, čo ho budú nosiť, že by si tak na príhovor Božej Matky vyprosili toľko milostí, koľko len budú potrebovať ako oporu v boji proti zlu a hriechu a raz sa nedostali do večného zatratenia.

Takúto silnú zbraň si vzal na seba aj sv. Ján Pavol II., ktorý už ako študent prijal vo Wadoviciach sv. škapuliar a celý život ho nosil. A dnes ho už vzývame ako svätého. Škapuliar bol pôvodne plátený plášť, ktorý sa nosil priamo na tele, alebo i na oblečení. No dnes stačí na základe usmernenia sv. Pia X. nosiť len medailu alebo malý plátený kúsok látky s vyobrazením Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a Karmelskej Panny Márie napríklad na retiazke, v peňaženke, alebo aj vo vrecku vojenskej uniformy, ako mi to líčil mladý vojak vracajúci sa zo základnej vojenskej služby, že len Panna Mária mu pomohla prežiť a zachrániť si vieru v Boha.

Bratia a sestry! Modlime sa, aby sme vyprosené Božie milosti na príhovor Panny Márie vedeli vždy využiť v našom živote k dobrému. Amen.

Vstupná brána do kostolného nádvorja Farského kostola sv. Kataríny Alexandrijskej a jeho súčasná podoba z roku 1869⁶

6

https://www.google.com/search?q=farsk%C3%BD+kostol+sv.+Katar%C3%ADny+Alexandrijskej+Dechtice+Dechtice&xsrf=ALiCzsYqXRQYmTMscP5O6iSZnOh_-x2LCq:1653767155267&tbm=isch&source=iu&ictx=1&vet=1&fir=FuaZqQnNo-EkSM%252Cd2bRHpLi2O_tcM%252C_%253B_vZwc6qQoGyFeM%252C8TBaAxtI1qxdM%252C_%253BqIb6ubpTESLSnM%252CeeM0vJ87khFBdM%252C_%253B5CJXG-nFpJn_ZM%252Cd2bRHpLi2O_tcM%252C_%253BJovq0fh6XaVohM%252CkjiPIFIxop7Vd-M%252C_%253BZabPF3YMogB_vM%252CwXy4Lbv_lfVfM%252C_%253B48wZtSIbc_ihwM%252C8N89d8uuFC0TKM%252C_%253BEfQH3Nc6WWNdM%252CAUbyDVq8cODYFM%252C_%253BxnG7jTFs8_e-ZM%252CafinQtS61W_ObM%252C_%253BHQ8iU2wI3OCOtM%252Ccl3WGvgleXDDrM%252C_&usq=AI4-kQUfaRnSHL8AWS-r3ffBz4b63LzEw&sa=X&ved=2ahUKEwjmuNL-eoL4AhWKvaQKHfOfB-sQ9QF6BAgeEAE#imgrc=B5eIBaXJhECvGM

Papiereň, Planinka, rybáreň

V roku 1771 dal gróf Ján Erdődy súhlas postaviť v Dechticiach pri Blave papiereň; niečo vyše 100 rokov vyrábala baliaci a tlačiarenský papier z farebných handier a slamy, ale v roku 1885 vyhorela.

Poľovnícky kaštieľ v lesoch na severozápad od obce na Planinke nechal postaviť gróf Jozef Erdődy v rokoch 1774 – 1775. V roku 1808 sa tu zúčastnil poľovačky aj prvý rakúsky cisár (1804 - 1835) František I. (1768 - 1835).

Erb cisára Františka I. ⁷

7

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_II._\(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a\)#/media/S%C3%B4bor:Fantasy_arms_Austrian-Czech_Empire.svg](https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_II._(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a)#/media/S%C3%B4bor:Fantasy_arms_Austrian-Czech_Empire.svg)

Cisár František I. ⁸

8

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_II._\(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a\)#/media/S%C3%BAbor:Francis_II,_Holy_Roman_Emperor_by_Friedrich_von_Amerling_003.jpg](https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_II._(Sv%C3%A4t%C3%A1_r%C3%ADmska_r%C3%AD%C5%A1a)#/media/S%C3%BAbor:Francis_II,_Holy_Roman_Emperor_by_Friedrich_von_Amerling_003.jpg)

Siluetu *Horného kostolíka* s príľahlým cintorínom dopĺňa akoby krajinná základňa, bazénová vodná plocha – rybáreň, budovaná grófom Móricom Erdődyom od roku 1870 v niekoľkých etapách. Ikry odtiaľto exportovali do celého sveta, pstruhov a kaprov prevažne do piešťanských a trenčiansko – teplických kúpeľov.⁹

Kostol Všetkých svätých na cintoríne – *Horný kostolík*,

Národná kultúrna pamiatka

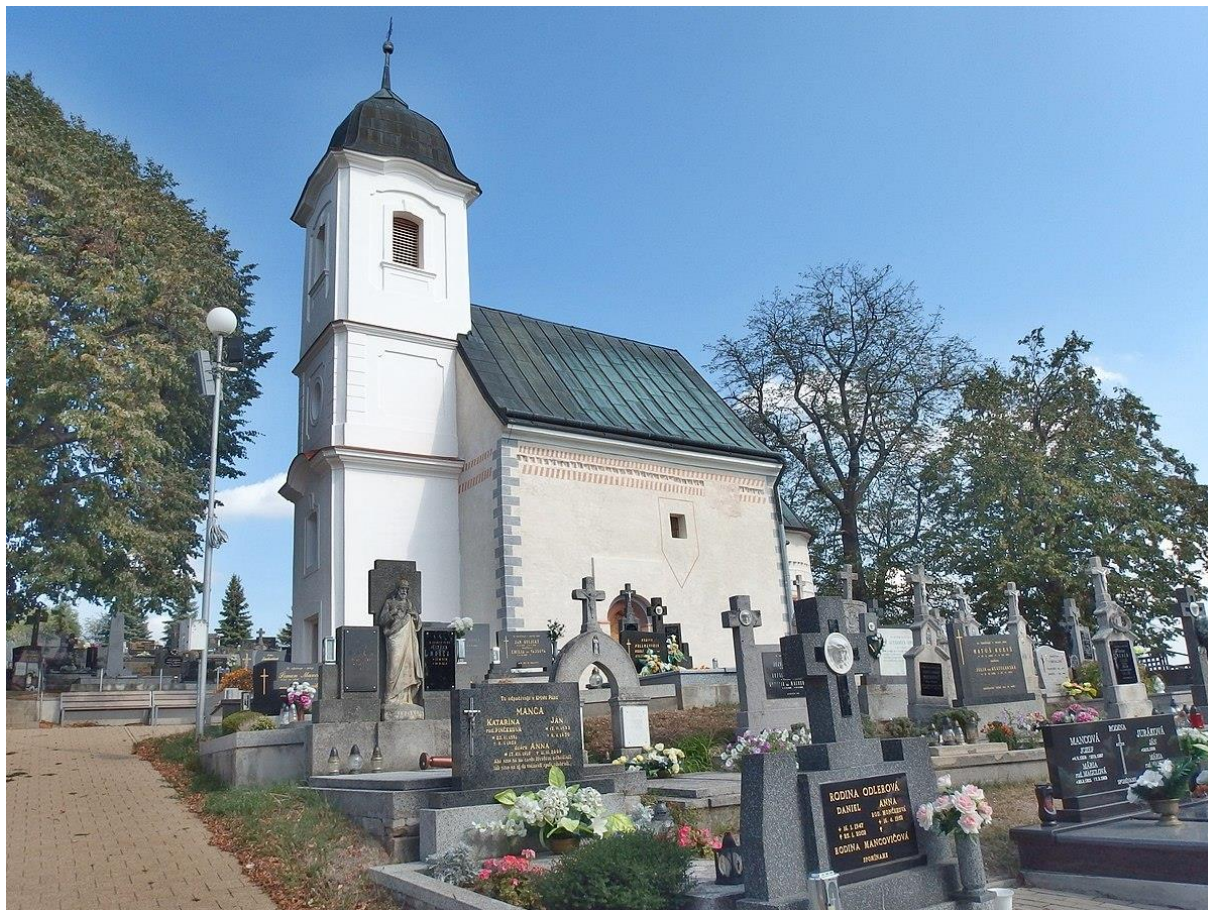
Reštaurátorským výskumom odkryté a konzervované stredoveké nástenné maľby s kresťanskou ikonografiou, dotvárajú kostolnú architektúru, prispievajú k monumentálnemu vyznaniu románskeho sakrálneho priestoru a následne poskytli aj podnet k zaradeniu *Kostola Všetkých svätých v Dechticiach* do zoznamu chránených národných kultúrnych pamiatok, do *zlatého fondu* dejín umenia na Slovensku.

Len postupne si uvedomujeme hodnoty tohto kultúrno - historického dedičstva a v tomto kontexte i význam kostola v Dechticiach pre uvedomenie si základov našej kresťanskej identity s dosahom aj pre súčasnosť.

Rím. – kat. kostol Všetkých svätých nazývaný aj *Horný kostolík* je situovaný v typickej vyvýšenej ranostredovekej polohe nad obcou vo výške 186 m n. m. Pôvodná obec Dehtice – villa Degce, doložená r. 1258 bola rozložená pri *Kostole všetkých svätých* a v blízkosti lokálnej cesty *Magna via*. V ďalšom vývoji obce, po neznámej pohrome sa jej sídelný intravilán posunul do nižšej súčasnej polohy. Novým farským kostolom v 14. stor. v polohe *Vysoké hradišče* sa stal

⁹ Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dehtice – k dejinám R.kat.farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dehtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej. Kostol Všetkých Svätých, okolo ktorého sa naďalej pochovávalo, prevzal funkciu cintorínskej kaplnky.

*Horný kostolík v Dehticiach*¹⁰

10

https://www.google.com/search?q=farsk%C3%BD+kostol+sv.+Katar%C3%ADny+Alexandrijskej+Dehtice+Dehtice&sxsrf=ALiCzsYqXRQYmTMscP5O6iSZnOh_-x2LCq:1653767155267&tbm=isch&source=iu&ictx=1&vet=1&fir=FuaZqQnNo-EkSM%252Cd2bRHpLi2O_tcM%252C_%253B_vZwc6qQoGyFeM%252C8TBaAxtI1gxndM%252C_%253BqIb6ubpTESLSnM%252CeeM0vJ87khFBdM%252C_%253B5CJXG-nFpJn_ZM%252Cd2bRHpLi2O_tcM%252C_%253BJovq0fh6XaVohM%252CkjiPIFIxop7Vd-M%252C_%253BZabPF3YMogB_vM%252CwXy4Lbv_lfVfM%252C_%253B48wZtSlBc_ihwM%252C8N89d8uuFC0TKM%252C_%253BEfQH3Nc6WWNdM%252CAUbyDVq8cODYFM%252C_%253BxnG7jTFs8_e-ZM%252CafinQtS61W_ObM%252C_%253BHQ8iU2wI3OCOtM%252Cclc3WGvgleXDDrM%252C_&usq=AI4-kQUfaRnSHL8AWS-r3ffBz4b63LzEw&sa=X&ved=2ahUKEwjmuNLe-oL4AhWKvaQKHfOfB-sQ9QF6BAgeEAE#imgsrc=UczS2g05A1mMdM

Súčasný stav a popis architektúry *Kostola Všetkých svätých v Dehticiach* prezentuje jednolodná dispozícia, ktorej základné časti - chrámovú loď a svätyňu (kňazište) tvorí pôvodná románska rotunda, ku ktorej pristavili na západnej strane barokovú vežu s emporou. Pôdorys lode je kruhový, až mierne eliptický (615 x 630 cm), vonkajší tvar lode je obdĺžnik (cca 800 x 840 cm), z ktorého na východ vystupuje svätyňa s apsidou (386 cm).

Lod' rotundy je zaklenutá kupolou, loď cez triumfálny oblúk s pravouhlým ústupkom prechádza do priestoru svätyne. Valená klenba svätyne končí konchou apsidy (430 x 240 cm). V strede apsidy cez dva stupne je vyzdvihnutý murovaný oltár: mensa a retabulum ranobarokového oltára. Ak na veži kostola plne uplatnili tvaroslovie baroka, chrámová loď a svätyňa ostali v stredovekom habite. Pôvodný južný románsky ústupkový portál rotundy má predsadenú hmotu portálu s ustupujúcim ostením a oblou rímou. Vlastný vstupný otvor portál tvorí vstavaný gotický lomený oblúk (180/90 cm). Jeho zošíkmené osadenie prispôbili vnútornému valcu rotundy. Pri renovácii roku 1932 za účelom lepšieho presvetlenia interiéru lode zväčšili okenný otvor nad portálom chrámovej lode. Východný štítový múr strechy lode má dva malé štrbinové otvory.

Apsidu na východe otvára ranostredoveké kruhové okno (priemer 20 cm) a na južnej strane sa zachovalo neskorogotické okno pravouhlé (60 x 30 cm) so skoseným ostením, v horných dvoch tretinách sú badateľné zvyšky červenej polychrómie. Exteriér lode a apsidy je ukončený korunnými podstrešnými rímami. Malá sonda na apside odkryla časť pôvodného ornamentálneho vlysu. Nová je strecha lode s obnovenou drevenou konštrukciou krovu.

Interiér Horného kostolika – rotundy a svätyne s apsidou a oltárom; vľavo Pieta a vpravo časť stredovekých malieb ¹¹

Viacpodlažná baroková veža je pristavená k lodi rotundy a k západnému štítovému múru jej sedlovej strechy. Súčasne so stavbou veže z priestoru 1. poschodia veže do priestoru oválu lode vysunuli murovanú emporu, konštrukčne podklenutú pásom stlačenej valenej klenby. K pozdĺžne aditívne rozvinutému priestoru základného podlažia kostola, od vstupnej veže cez loď až do svätyne rozvinuli pod

¹¹

https://www.google.com/search?q=farsk%C3%BD+kostol+sv.+Katar%C3%ADny+Alexandrijskej+Dechtice+Dechtice&sxsrf=ALiCzsYqXRQYmTMscP5O6iSZnOh_-x2LCq:1653767155267&tbm=isch&source=iu&ictx=1&vet=1&fir=FuaZqQnNo-EkSM%252Cd2bRHpLI2O_tcM%252C_%253B_vZwc6qQoGyFeM%252C8TBaAxtI1gxndM%252C_%253BqIb6ubpTESLSnM%252CeeM0vJ87khFBdM%252C_%253B5CJXG-nFpJn_ZM%252Cd2bRHpLI2O_tcM%252C_%253BJovq0fh6XaVohM%252CkjiPIFIxop7Vd-M%252C_%253BZabPF3YMogB_vM%252CwXy4Lbv_lfFVfM%252C_%253B48wZtSlBc_ihwM%252C8N89d8uuFC0TKM%252C_%253BEfQH3Nc6WWNdM%252CAUbyDVq8cODYFM%252C_%253BxnG7jTFs8_e-ZM%252CafinQtS61W_ObM%252C_%253BHQ8iU2wI3OCOtM%252Cclc3WGvgIeXDDrM%252C_&usq=AI4-kQUfaRnSHL8AWS-r3ffBz4b63LzEw&sa=X&ved=2ahUKEwjmuNLe-oL4AhWKvaQKHfOfB-sQ9QF6BAgeEAE#imgsrc=k9POLWzmMyIDOM&imgdii=0iPa6a67OY-e_M

klenbou kupole ďalší paralelný (súbežný) priestor empory, priestor nad emporou je obdobne preklenutý pásom valenej klenby.

Veža má takmer štvorcový pôdorys (335 x 357 cm). Vstupná predsieň veže ako aj jej emporové podlažie sú zaklenuté valenou klenbou. Tretie a štvrté podlažie pokrýva drevený trámový strop. Vežu ukončuje strecha v tvare prilbice. Predsieň pod vežou cez pravouhlý prekladový portál z kameňa (190 x 90 cm), prevzala súčasný hlavný vstup do kostolíka. Západno - východnú orientáciu postupovej osi návštevníka kostola podporil jej tak isto riešený portál, ktorý spája podvežie a loď (rotundu).

Fasády veže členia tri horizontálne rímasy, horné podlažie veže s dvoma zvonmi *otvárajú* štyri segmentované okná, každé s podokennou rímou, neprofilovanou *šambránou* a *klenákom*, ako i rámovaním *lizénami*. Hlavná a podstrešná rímsa sa zalamujú v súlade s tvarom segmentovaných oblúkov okien. Kruhovému oknu apsidy na východe akoby zodpovedalo oválne okno veže na západ.

Podľa zachovaného záznamu v Kanonickej vizitácii kardinála Batthyánya na fare v Dehticiach z 5. septembra 1782, sa uvádza vznik kostola k roku 1172. Toto datovanie je taktiež kompatibilné s nástennými maľbami rotundy.

Podľa kanonickej vizitácie sa v roku 1741 uskutočnila pomerne rozsiahla stavebná úprava kostola. Cez vnútorný portál v podveží otvára sa nám ústredný chrámový priestor kostola. Jeho vnútorný kruhový pôdorys má i vertikálne smerovanie k *nebeskej* kupole a *vytvára pocit koncentrácie, pokoja*. Po zastavení v lodi triumfálny oblúk sa tiež orientuje na svätyňu a apsidu s oltárom. Ak chrám

symbolizuje nebeský Jeruzalem, tak cez východné okno apsidy *prúdi* na oltár opravdivé Svetlo sveta, Ježiš Kristus.

Osobitnou výpoveďou ikonografie je symbolické odklonenie, či vyosenie pozdĺžnej osi lode o cca 13°, čo pripomína nabok sklonenú hlavu ukrižovaného Krista na Kalvárskom kríži.

Pri renovácii kostola v roku 1932 odkryli stredoveké fresky na južnej stene lode a apsidy, vtedy bol tiež kostol novo omietnutý, vybetónovaná podlaha a veža dostala dva nové zvony. Taktiež vo vstupnej časti lode otvorili kryptu, kde je pochovaná zemianska rodina Jackovičovcov. Do kamennej dosky krypty je vysekaný rovnoramenný kríž. Kamenná náhrobná doska (120 x 80 cm), pravdepodobne fragment náhrobnej dosky s motívom latinského kríža, bola pred južný portál dodatočne osadená. Roku 1945 bola opravená vojnou poškodená veža a strecha, a v roku 1985 – 1986 s obnovou veže a krovu vymenili aj staršiu krytinu (škridlu) za medené oplechovanie. A v roku 1991 dokončili reštaurovanie interiérového mobiliáru.¹²

Stredoveké nástenné maľby

Ako sme v uvedených analýzach a hodnoteniach uviedli, že *Kostol Všetkých svätých v Dechticiach* nám poskytuje mimoriadne historicko - architektonické hodnoty práve svojou ojedinelou románskou rotundou, jej kultúrno - umelecký význam, dosah podčiarkujú jej stredoveké nástenné maľby.

¹² Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R. kat. farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dehtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

Rozsiahla kompozícia s christologickými výjavmi, usporiadaná do formy vlysu na južnej strane lode z neskoro románskeho obdobia je orámovaná žltkastými bordúrami s geometrickým ornamentom červenej farby.

Vlys rozmerov 360 x 140 cm môžeme rozdeliť do piatich výjavov: na prvom obraze, ktorý je oddelený od ostatných vertikálnych ornamentálnym pásom v spodnej časti znázorňuje *Krst. Sv. Ján Krstiteľ* krstí Ježiša s krížovou svätožiarou, stojaceho v krstiteľnici v tvare kalicha.

V hornej časti vlysu je zobrazené *Narodenie*. Nad ležiacou Pannou Máriou je umiestnený v zmenšenej mierke Betlehem s Ježiškom, ako i volom a oslom. Pozadie dopĺňajú slnko, mesiac a hviezdy. Narodenie Krista je jediným výjavom, ktorý sa odohráva v horizontálnej rovine, ostatné sú komponované vertikálne.

Spojenie scény Kristovho narodenia a Krstu do jedného uceleného obrazu zdôrazňuje rozdiel medzi odlišnou podstatou týchto prvých výjavov od nasledujúcich pašiových scén. Majú pripraviť veriaceho na ďalšie dôležité udalosti. Didaktický charakter cyklu sa snaží čo najviac sprítomniť Kristovu obetu, ktorá vrcholí v scéne Ukrižovania.

Tretím výjavom v poradí cyklu maľby je *Bičovanie*. Dvaja vojaci bijú Ježiša metlami. Na Ježiša zlieta holubica, symbol Ducha Svätého.

Ďalší výjav znázorňuje *Krížovú cestu*. Ježiš nesúci kríž je zároveň priviazaný ku kolu. Klania sa mu rytier so štítom. Aj tu je namaľovaná holubica.

Posledným výjavom je *Ukrižovanie*. Do centra obrazu je situovaný kríž. Po stenách sa nachádzajú terče slnka a mesiaca. Zľava vedľa kríža stojí sv. Ján v kňazskom ornáte a sprava Panna Mária s korunou a žehnajúcim gestom.

Výjav *Krížovej cesty* a *Ukrižovania* oddeľuje namaľovaný strom života. Má päť vetiev, ktoré symbolizujú Kristových päť rán. Pri strome kľací donátor. V ruke drží pásku, ktorá sa vinie z neba cez strom života až do kalicha pod krížom.

Každý výjav je samostatným celkom, ktorý v skratke vyrozpráva danú udalosť. Scény nemajú presne definované prostredie, v ktorom sa odohrávajú. Určité prostredie je symbolizované dekoratívnym pozadím so štylizovanými kvetmi, vetvičkami, pri pašiových výjavoch sú to hviezdy. Najvýraznejším umeleckým prostriedkom je kresba tenkou červenou linkou. Plochy nemajú modelovanie svetlom, sú vyplnené žltými, červenými a čiernymi odtieňmi. Čierny kolorit vznikol pravdepodobne oxidáciou niektorej použitej farby (rumelka). Maľby pôsobia ľudovo.

Stredoveká nástenná maľba v Hornom kostolíku: zľava dole – Krst, nad ním Narodenie a vedľa – Bičovanie, Krížová cesta a Ukrižovanie¹³

V roku 2008 bol vykonaný archeologický výskum pri románskom Kostole Všetkých svätých v Dechticiach. Jedným z hlavných zistení je, že konštrukciu základov kostola tvorilo len deväť riadkov tehál. Nad ním sa na úrovni vtedajšieho terénu nachádza jedinečný architektonický prvok: Rímsa zložená z dvoch radov špeciálne vyrobených tvarovaných tehál. Horný rad bol tvorený zaoblenými tehľami, spodný rad zas skosenými tehľami. *Takýto typ základu ani rímsy nebol na Slovensku doposiaľ zaznamenaný.* Žiaľ, kvôli navýšeniu terénu murivo podľahlo deštrukcii a z rímsy zostalo len torzo.

Ďalší unikátny objav bol nájdený v interiérovej sonde pod pôvodným románskym vchodom. V tesnej blízkosti základu barokovej empory boli zachované tri vrstvy tehlových podláh. Všetky boli uložené do maltového lôžka a boli tvorené klasickými stenovými tehľami z rôznych období. Najspodnejšia vrstva bola zložená z románskych tehál, totožných so stavebným materiálom kostola.

¹³ <https://www.dechtice.sk/kostol-vsetkych-svatych/>

Jedná sa o prvý stredoveký nález tohto typu dláždenia na Slovensku. Úroveň tejto pôvodnej podlahy bola o viac ako pol metra nižšia než je súčasná podlaha z liateho betónu. Medzi nimi sa nachádza ešte vrstva renesančných tehál a vrstva barokových tehál.

Zaujímavý je znovuobjavený fragment náhrobného kameňa s vytesanou spodnou polovicou kríža, datovanej do 13. storočia. Kameň bol pravdepodobne v 30. rokoch 20. stor. umiestnený pred južným portálom, časom ale zarástol trávou. Na základe početných nálezov korýtkovej strešnej krytiny, datovanej do 13. – 15. stor. môžeme usudzovať, že kostol bol pokrytý pálenou strešnou krytinou pravdepodobne už od svojho vzniku.

Architektonicko - historický výskum spod terénu odkrytých murív v Kostole Všetkých svätých v Dechticiach v roku 2010 bol vykonaný v nadväznosti na archeologický výskum, ktorý prebehol v lete 2010 a odkryl niekoľkými sondami základové murivá kostola.¹⁴

Opis románskeho Kostola Všetkých svätých v Dechticiach

V apside je umiestnený drevený stĺpový oltár *Nanebovstúpenia Pána* s polychrómiou, datovaný na predele do roku 1637. Oltár je samostatnou hnutel'nou kultúrnou pamiatkou.

Na murovanom parapete emporu, ukončenom profilovanou rímsou stojí na južnom okraji drevená plastika sv. Štefana, na severnom plastika sv. Ladislava. Oba pravdepodobne pochádzajú

¹⁴ Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R.kat.farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dehtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

z oltára Nanebovstúpenia Pána, ktorý je v apside. Na severnej strane lode v blízkosti víťazného oblúka je na konzole umiestnená drevená plastika Piety pochádzajúca z obdobia baroka.¹⁵

*Oltár Nanebovstúpenia Pána v Hornom kostolíku*¹⁶

Využitie

Pôvodne sa v *Hornom kostolíku* slúžili zádušné sv. omše, ktoré však boli v prevažnej miere presunuté do Farského kostola sv.

¹⁵ Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R.kat.farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dechtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

¹⁶ <https://esa8k92u8zc.exactdn.com/wp-content/uploads/sites/10/2021/03/oltar-v-romanskom-kostole-v-dehticiach.jpg?strip=all&lossy=1&w=2560&ssl=1>

Kataríny Alexandrijskej. V súčasnosti sa pravidelne v kostolíku slúži svätá omša iba raz ročne na sviatok Všetkých svätých. Zvyšok času je stavba *Horného kostolíka* prakticky bez využitia, na požiadanie ju majiteľ Obecný úrad Dechtice sprístupňuje pre záujemcov z radov turistickej verejnosti.¹⁷

*Papierový model Horného kostolíka*¹⁸

¹⁷ Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R.kat.farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dechtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

¹⁸ <https://blog.sme.sk/lisinovic/cestovanie/rozmanitost-chramov-slovenska-10>

Zhodnotenie významu pamiatky

Horný Kostol Všetkých svätých v Dechticiach je z hľadiska dispozično - priestorového riešenia na Slovensku ojedinelou stavbou. Je jedným z najstarších sakrálnych objektov v trnavskom regióne. Jeho význam ešte podporuje autentický stav stredovekej podoby, vrátane nástenných malieb.¹⁹

Starostlivosť Obce Dechtice o vzácnu pamiatku bola po rekonštrukcii zavŕšená získaním ceny Ministerstva kultúry SR ocenením *Fénix, kultúrna pamiatka roka*.

¹⁹ Porov. ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R.kat.farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dechtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.

Homília na 845. výročie postavenia chrámu prednesená na žiadosť vdp. Miroslava Kováča, farára

Dechtice, Filiálny Kostol – Rotunda Všetkých svätých – Horný kostolík - 15. júla 2017

Vážený pán farár, páni starostovia z Dechtíc a z Kátloviec s manželkami, susedia - Dechtičania, bratia a sestry!

Caritas Christi urget nos (2 Kor 5, 14), čo znamená, že nás musí *pohýnať* v živote len *Kristova láska*! A to nie len v obnove kultúrnej obecnej pamiatky – k čomu ste vynaložili nemalé úsilie, ktoré bolo korunované *Cenou Fénix* Ministerstva kultúry SR vyhlásením *Kultúrnou pamiatkou roka 2015*²⁰: čiže hovoríme o láske k historickému dedičstvu našich slovanských otcov, za čo si aj ja z tohto miesta všetkým kompetentným a zainteresovaným ešte raz dovoľujem poďakovať.

Ale musí nás *pohýnať* *Kristova láska* aj pri obnove našej viery *v jednu, svätú, katolícku a apoštolskú cirkev*, ktorá tu na tomto mieste už osemstoštyridsaťpäť rokov slávi bohoslužby: a to je láska k duchovnému kresťanskému dedičstvu sv. Konštantína – Cyrila a Metoda.

Dosvedčili ho svojim svätým životom - pobytom v našej Trnave: sv. Ján Pavol II., pápež; bl. Zdenka Schelingová a bl. Don Titus Zeman, mučeníci; ako i pred nimi z nášho regiónu pochádzajúci: záhrebský arcibiskup a kardinál Juraj Haulik – rodák z Trnavy; jeho predchodca – rodák z Malženíc biskup Alexander Alagovič; z

²⁰ Porov. <https://www.archinfo.sk/diela/architektura/rotunda-vsetkych-svatych-v-dechtiaciach.html>

Veselého pochádzajúci banskobystrický biskup a prvý predseda Matice slovenskej Štefan Moyses; z Vrbového pochádzajúci biskup Pavol Jantusch; v Kátlovciach narodený Pavol Ušák Oliva; ale i v našom regióne pôsobiaci Ján Hollý na Dobrej Vode; Jozef Ignác Bajza v Dolnom Dubovom, Ján Palárik v Majcichove, Juraj Fándly v Naháči - a to všetci tu spomínaní v tomto našom trnavskom regióne pod ochranou Trnavskej Panny Márie a Všetkých svätých – z tohto svätého kopca v dechtickej rotunde za nás orodujúci v nebi.

Teraz je však rad na nás, našej generácii, vašich vnukoch a pravnukoch, či si zachováme aj toto hmotné ale i duchovné kresťanské dedičstvo v nastávajúcom treťom tisícročí?

V Katolíckych novinách sa objavila výzva kardinála Johna Onorunfemi Onaiyekana, arcibiskupa z Abuje v Nigérii,²¹ ktorý 2. júla 2017 pri vysluhovaní sv. birmovania v Kostole Panny Márie Ustavičnej pomoci povedal na margo toho, že by všetci mali v Nigérii vyznávať len islamské náboženstvo – hoci v Nigérii je zhruba narovnako moslimov a kresťanov: *Nikto vás nemôže islamizovať, pokiaľ vy s tým nebudete súhlasiť. I keby niekto takéto plány mal, má na ne síce právo, ale je to také isté, ako aj ja mám právo kristianizovať. Odpoveď, že narastá islam, nenájdeme v lamentovaní a sťažnostiach, ale v tom, že by sme mali povstať ako skutoční a odvážni chlapi a ženy a mali by sme začať kristianizovať. Pokiaľ nie ste pripravení vstať a niesť kríž, ste na pokraji straty svojej viery. Národ kristianizujete len vtedy, ak ste pripravení stáť na strane pravdy, hlásania evanjelia, keď nesiete kríž a nasledujete Pána Ježiša. Ale ak nechcete prísť o svoje výhody, tak potom si nezaslúžite volať sa kresťanmi.*²² Ak takto budeme robiť aj my, tak potom sa moji

²¹ Porov. <http://icl.nd.edu/conferences/human-dignity-conference-2016/john-cardinal-onaikeyan/>

²² Porov. Odpoveďou na islamizáciu je kristianizácia. 2017. In: *Katolícke noviny. Tradičné noviny súčasného kresťana*, roč. 132, č. 28, s. 6. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech spol s r.o. ISSN 0139 – 8512.

milovaní určite zachová kultúrne – materiálne ale aj kresťanské – duchovné dedičstvo tých, čo tu postavili tento kostolík. A ktorý pretrval len vďaka ich ale i vašej starostlivosti napriek minulým zlým časom akými určite boli aj vojny, nepokoje ale i bieda, komunistická diktatúra ale i hmotný nedostatok.

Želám vám všetkým, drahí bratia a sestry, aby ste nikdy nestratili záujem o to, čo je naše: K tomu nech vás úprimne *pobáda Kristova láska*. Amen.

Vtip na záver sv. omše

- Predstav si, minulú nedeľu som našiel pred kostolom peňaženku plnú peňazí...
- A odovzdal si ju farárovi?
- Ešte nie... vieš, neviem sa rozhodnúť, či je to diablove pokušenie, alebo či Boh vypočul moje prosby.²³

²³ <http://vtipy.vychytane.sk/k/128/kostol/>

Kresťanský kostol

Po prvom kresťanskom chráme na Slovensku, ktorý bol postavený v Nitre (asi v roku 828), sa ďalšie chrámy začali budovať hlavne od 12. storočia. Do konca 12. storočia nebolo na Slovensku regiónu, v ktorom by nebola kamenná sakrálna stavba. Podľa dôležitosti a významu sa kresťanské kostoly delia na baziliky, katedrály, farské a filiálne chrámy, kláštorné kostoly a kaplnky.

Najvýznamnejšou pre celkový obraz stredovekej dediny ako aj najcharakteristickejšou stavbou bol kostol, ako kresťanská kultová stavba, v ktorej sa zhromažďovali obyvatelia dediny na bohoslužby, a niekedy plnila aj iné dôležité funkcie v živote obyvateľov dediny. Na našom území sa zvyčajne sledujú sakrálné stavby typu kostola ako pozostatky veľkomoravského obdobia, neskôr v 11. – 12. storočí sa stavali častejšie a v priebehu 13. – 14. storočia boli takmer v každej priemerne veľkej dedine. Kostol bol hlavným a ústredným objektom dediny, z ktorého sa vychádzalo pri delbe majetkov, pri určovaní hraníc a pod. Prítomnosť kostola dávala istotu, že je možné predpokladať v jej okolí existenciu aspoň jednej, no v staršom období i viacerých dedín, resp. osád. Dôkazom toho je i osídlenie okolia Dechtíc jednak obecnou komunitou ako i rehoľnou komunitou na Katarínke. No zdá sa celkom isté, že všetko sa najskôr začalo okolo *Horného kostolíka* od roku 1172, pokračovalo vznikom obce s prvou písomnou zmienkou z roku 1258 a františkánsky Kláštor sv.Kataríny z roku 1618.²⁴

²⁴ Porov. KUBIŠ, S. – VAREČKOVÁ, Ľ. 2010. *Kostol Sv. Ducha v Kátlovciach (1710 – 2010)*. Kátlovce: Farský úrad a Obecný úrad, 2010, 315 s. ISBN 978 – 80 – 970491 – 4 – 0.

*Budova novej fary a Farský kostol sv. Kataríny*²⁵

²⁵ <https://mapsus.net/SK/kostol-sv-katariny-alexandrijskej-17860>

Homília - Požehnanie farského erbu prednesená na žiadosť vdp. Radoslava Bazalu, farára

*Dechtice, Farský kostol sv. Kataríny Alexandrijskej – 25.novembra
v Roku viery a v Roku sv. Cyrila a Metoda 2012*

Pán farár dechtickej farnosti, pán doktor - herold Slovensko a člen Medzinárodnej heraldickej akadémie, pán starosta Dechtíc a pán starosta Kátloviec, spolubratia kňazi, člen Zvrchovaného maltézskeho rádu, vzácní hostia, bratia a sestry!

Dnešnou treťou významnou udalosťou završujete tento mimoriadny rok v Dechticiach: prvou bol odchod pána farára Bosého, víťanie pána farára Vachana a Bazalu; druhou nosnou udalosťou bolo 840.výročie rotundy – kostolíka Všetkých svätých, jeho obnovenie a znovupožehnanie ako i uvedenie novej publikácie bratov Šimončičovcov o dejinách farnosti za účasti mnohých nás ako i poslancov NR SR a predsedu vlády SR; no a tou treťou významnou udalosťou – ako som už naznačil – je tá dnešná hodová slávnosť patrónky tohto farského kostola, farnosti a františkánskeho kláštora sv. Kataríny – viac iste známeho pod názvom *Katarínka*.

Dnešný nedeľný farský deň umocňuje *požehnanie farského erbu* a jeho následné oficiálne uvedenie do života.

Každý erb je heraldický symbol, ktorému je potrebné rozumieť – prišiel nám ho vysvetliť človek na slovo vzatý – heraldik, ktorý sa erbom profesionálne venuje. Nechcem sa mu *miešať do kapusty*, no jedno by som chcel prezradiť a zdôrazniť, že mať erb znamená: mať vzťah k domovu. Obce a mestá majú svoj erb preto, lebo im to prikazuje zákon a my občania by sme si na základe toho mali

uvedomovať svoj vzťah k obci, kde žijeme. Rovnako to má byť i vo vzťahu k farskému erbu: Všetci krstom začlenení do tejto farnosti majte k nej pozitívny vzťah – existencia erbu nech vás k tomu všetkých povzbudzuje a spája. On vyjadruje vašu nebeskú patrónku – sv. Katarínu, ktorej je zasvätený tento kostol. On je vás všetkých, tu ste doma, tu máte svoje miesto, majte zaň i za túto celú farnosť spoluzodpovednosť v zmysle cirkevných zákonov pod vedením svojho kňaza ustanoveného biskupom, nástupcom apoštolov.

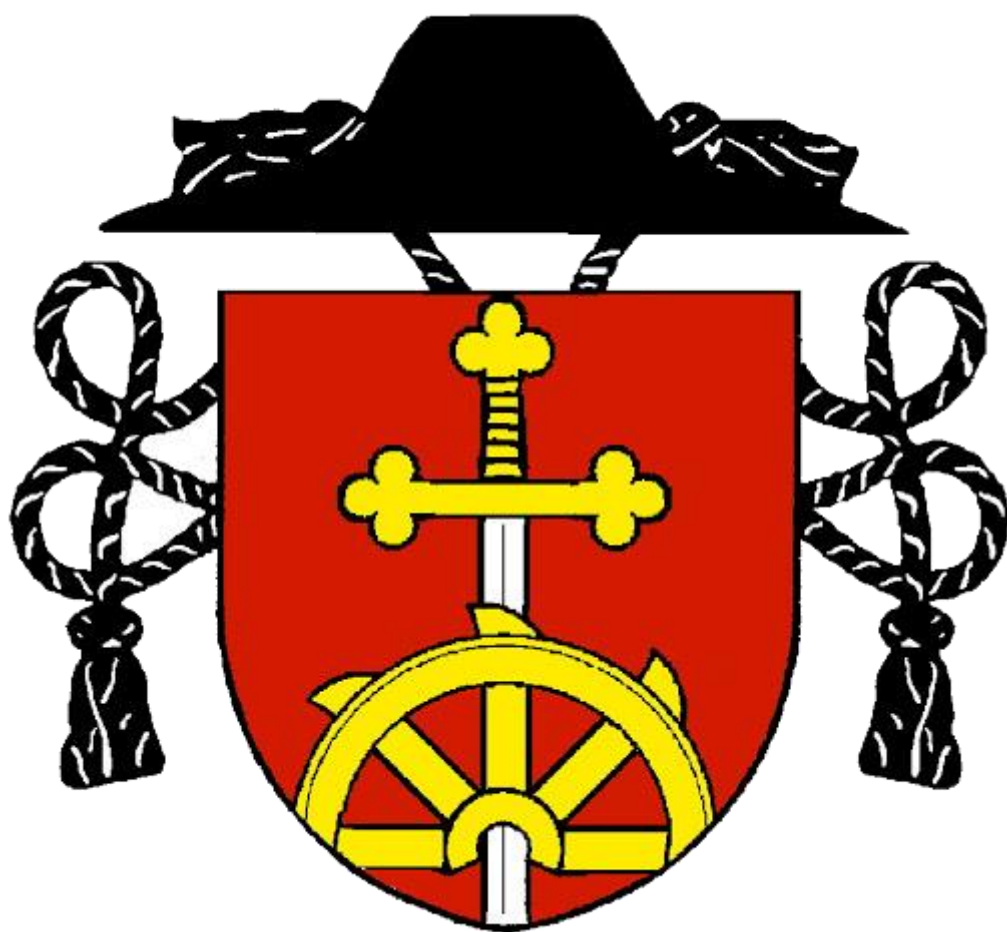
Nech ste hrdí, že ste obyvatelia Dechtíc a patríte aj do rímskokatolíckej farnosti Dechtice. Tak obec ako i farnosť vlastniace svoje erby nech sú pre vás záštitou, oporou a ochranou: obec vo verejných – materiálnych veciach a farnosť – cirkevné katolícke spoločenstvo v duchovných záležitostiach. Akoby dve vedľa seba položené koľajnice po ktorých ide náš vlak smerujúci cez smrť do večnosti – sledujme preto tak v obci ako i vo farnosti len spoločný cieľ – dobro človeka tu na zemi, o čo sa má starať obec ale i raz večné dobro – Pána Boha v nebi, o čo nech sa usiluje miestny pán farár a jemu prislúchajúci tu žijúci kňaz, páter Vojtech – čo nie vždy je ľahká a jednoduchá úloha.

O čom svedčí príbeh z Rwandy v Afrike. V roku 1994 tam vypukla občianska vojna medzi kmeňom Hutu a Tutsi. Milión ľudí počas vojny zahynulo a milión ľudí opustili krajinu. Vojna zničila nielen mnohé budovy, ulice, cesty, no i vzájomné ľudské vzťahy. Rehoľníci – palotíni usporiadali vo farnosti Ruhango v diecéze Kabgay dvojročné misie, aby pomohli ľuďom nájsť cestu k Bohu – lebo za dva roky sa dá veľa materiálneho opraviť ale i mnoho duchovného docieľiť. Rehoľníci, ktorým je zverená farnosť toto dosiahli aj vďaka tomu, že zaviedli od roku 1996 kostol Ruhango ako centrum neustálej modlitby za zmierenie po vojne, preto sem neustále prichádzajú katolíci i protestanti na bohoslužby ako aj na exercície či do evanjelizačnej školy. Nesmie sa tu napriek africkému naturelu

tanca a spevu nahlas rozprávať, lebo len v tichu lepšie počujeme Boží hlas. A tu sa skutočne podarilo obdivuhodné: Pre dievča, ktorému zabili otca, bol každý Hutu vrah, pomocou misií v miestnom farskom kostole sa rozhodla nájsť vraha, zašla za ním do nemocnice, potom do väzenia, starala sa o neho, akoby to bol jej brat – a čo je podstatné odpustila mu. Alebo jedna učiteľka mala manžela a štyri deti – všetci jej zomreli v kostole, ktorý následne zrovnali Hutuovia so zemou – odpustila vrahom, našla si ich vo väzení a začala trikrát do týždňa navštevovať väznicu, kde boli zodpovední za masaker, nosila im jedlo, ktoré sama pripravila a tiež mydlo a oblečenie.²⁶ Uvedomujete si teraz, aké je dôležité mať vzťah k farnosti ale i k obci, teda k miestu, kde žijem a kde sa modlím? Nesmieme byť ani k obci ani k farnosti či ku všetkému obecnému alebo kostolnému ľahostajní!

Drahí Dechtičania, vzácni hostia! Želám vám všetkým: Nech na príhovor sv. Kataríny Alexandrijskej máte len vždy pozitívny ošoh zo svojho vzťahu k svojej obci i farnosti! Amen.

²⁶ Porov. ZUBKOWICZ, W. 2012. Pútne miesto ticha v Afrike. In: *Apoštol Božieho milosrdenstva*, roč. XVI, č. 63, 3/2012, s. 27 – 29. Spišská Nová Ves: Spoločnosť katolíckeho apoštolátu – palotíni. ISSN 1335 – 2318.

Erb farnosti Dechtice ²⁷

²⁷ <https://www.dechtice.sk/hodova-slavnost-a-posvatenie-erbu-farnosti/>
<https://www.dechtice.sk/vztycenie-cyrilo-metodskeho-kriza/>

Prednáška na kňazských rekolekciách:

Začať evanjelizovať seba samých²⁸

*Dechtice - fara 8.januára
v Roku viery a v Roku sv. Cyrila a Metoda 2013*

Kongregácia pre klérus zostavila Direktórium pre službu a život kňazov ako odpoveď na požiadavky biskupov na Biskupskej synode v roku 1990 a aj po generálnej porade biskupov, ktorú Kongregácia pre klérus zorganizovala.²⁹ Pápež, Ján Pavol II., ho schválil 31.januára 1994 a dovolil ho uverejniť.³⁰

1. Pastores dabo vobis

Hneď v úvode spomínaného Direktória sa nám kňazom predostiera požiadavka posynodálnej apoštolskej exhortácie Jána Pavla II. z 25.marca 1992, v ktorej zaznieva nie len kňazom, ale celému Božiemu ľudu pastoračná úloha novej evanjelizácie: „*V súčasnosti zvlášť naliehavá pastoračná úloha novej evanjelizácie, ktorá zahŕňa všetok Boží ľud, vyžaduje nové nadšenie, nové metódy a nové prejavy pri hlásaní a dosvedčovaní evanjelia. Od kňazov vyžaduje, aby sa radikálne a integrálne ponorili do Kristových tajomstiev, a tak boli schopní realizovať nový štýl pastoračného života.*”³¹ K čomu nám kňazom má napomôcť spomínané *Direktórium* a to predovšetkým svojim obsahom, ktorým je naša

²⁸ Porov. Úvod, s. 5 – 8. In: KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Direktórium pre službu a život kňazov*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2004, 110 s. ISBN 80 – 7162 – 504 – 3.

²⁹ Porov. *Tamže*.

³⁰ Porov. Záver, s. 107 – 110. In: *Tamže*.

³¹ JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*, 18. In: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/pastores-dabo-vobis>

identita, špiritualita a nevyhnutná permanentná formácia.³² O čom budú ale ďalšie rekolekčné prednášky.

2. Nová evanjelizácia

My sa teraz vráťme k termínu *nová evanjelizácia* a to zvlášť preto, že od roku 1992 uplynulo už dvadsať rokov a vo veciach nastal zásadný posun dopredu. A to za pontifikátu súčasného pápeža Benedikt XVI., nástupcu Jána Pavla II. tým, že zriadil 21.septembra 2010 *Pápežskú radu na podporu novej evanjelizácie*,³³ zvolal Biskupskú synodu 7. – 28.októbra 2012 na tému: *Nová evanjelizácia na odovzdávanie kresťanskej viery*,³⁴ z ktorej bolo zatiaľ publikované len *Záverečné posolstvo*.³⁵ A napokon nám Benedikt XVI. vyhlásil od 11.októbra 2012 do 24.novembra 2013 *Rok viery*,³⁶ ktorého hlavnou udalosťou na začiatku bolo práve spomínané 13.riadne valné zhromaždenie Biskupskej synody.³⁷

V *Záverečnom posolstve* poslednej biskupskej synody z roku 2012 sa o novej evanjelizácii píše: „Priviesť ľudí našich čias k Ježišovi a k stretnutiu s ním, to je naliehavá potreba, ktorá sa týka všetkých oblastí sveta – tých, čo boli evanjelizované dávno i nedávno. Všade sa totiž ukazuje potreba oživiť vieru, ktorej hrozí, že bude

³² Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Direktórium pre službu a život kňazov*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2004, 110 s. ISBN 80 – 7162 – 504 – 3.

³³ Porov. <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/ubicumque-et-semper>

³⁴ Porov. <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-vatikanskych-uradov/c/nova-evanjelizacia-na-odovzdavanie-krestanskej-viery-lineamenta>

³⁵ Porov. <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ostatne-dokumenty/c/biskupska-synoda-o-novej-evanjelizacii-posolstvo-boziem-ludu>

³⁶ Porov. BENEDIKT XVI.: *Porta fidei*, 4; 12. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2011, s. 21. ISBN 978 – 80 – 7162 – 889 – 7.

³⁷ Porov. *Na úrovni univerzálnej cirkvi*. In: KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Nóta s pastoračnými usmerneniami na Rok viery*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2012, s. 23. ISBN 978 – 80 – 7162 – 900 – 9.

zatemnená v kultúrnych prostrediach brániacich jej zakoreneniu v človeku i jej prítomnosti v spoločnosti, jasnosti jej obsahu i jej konzistentným plodom. Nejde o to začínať úplne odznova, ale s apoštolským duchom sv. Pavla, ktorý dokázal povedať: Beda mi, keby som evanjelium nehlásal! (1 Kor 9, 16) zapojiť sa do dlhej cesty ohlasovania evanjelia, ktorá sa vinie dejinami od prvých storočí až po súčasnosť a budovala spoločenstvo veriacich vo všetkých častiach sveta. Je irelevantné, či sú tieto spoločenstvá malé alebo veľké, všetky sú ovocím obetavosti misionárov i mnohých mučeníkov, generácií Ježišových svedkov, ktorým patrí naša vdáčná spomienka. Zmenená spoločenská, ekonomická, politická i cirkevná situácia nás vyzýva k niečomu novému: k novému prežívaniu našej spoločnej skúsenosti viery a hlásania prostredníctvom novej evanjelizácie – novej svojím zápalom, svojimi metódami i svojimi prejavmi, ako povedal Ján Pavol II. (Príhovor na 19. zhromaždení CELAMu, Port-au-Prince, 9. marca 1983, 3). Táto evanjelizácia sa podľa Benedikta XVI. obracia najmä na osoby, ktoré boli pokrstené, no vzdialili sa od Cirkvi a žijú bez vzťahu ku kresťanskej praxi [...], aby im umožnila nové stretnutie s Pánom, ktorý jediný naplní náš život hlbokým zmyslom a pokojom; aby im umožnila znovuobjaviť vieru ako zdroj milosti, ktorá prináša radosť a nádej v osobnom, rodinnom i spoločenskom živote (Benedikt XVI., Homília počas eucharistického slávenia pri slávnostnom otvorení 13. riadneho zhromaždenia Biskupskej synody 7. októbra 2012 v Ríme). “³⁸

³⁸ <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ostatne-dokumenty/c/biskupska-synoda-o-novej-evanjelizacii-posolstvo-boziemu-ludu>

3. Evanjelizovať seba samých

Nutne si, drahí bratia, musíme uvedomovať tieto slová našich pastierov, lebo úloha novej evanjelizácie sa dotýka aj nás. A potom: *„Avšak beda nám, ak si budeme myslieť, že sa nová evanjelizácia netýka nás osobne. V týchto dňoch sa medzi nami biskupmi viackrát ozvali hlasy pripomínajúce, že ak chce Cirkev evanjelizovať svet, musí predovšetkým zaujať postoj počúvania Božieho slova. Výzva na evanjelizovanie sa mení na výzvu na obrátenie. Úprimne cítime, že sa musíme v prvom rade my sami obrátiť ku Kristovi a jeho moci, ktorá jediná je schopná všetko obnoviť, a to predovšetkým naše biedne životy. S pokorou musíme uznať, že bieda a slabosť Ježišových učeníkov, zvlášť jeho kňazov, sťažuje vierohodnosť misií. V prvom rade si my biskupi uvedomujeme, že nikdy nemôžeme byť pri výkone nášho povolania na takej úrovni – čo sa týka oddanosti jeho evanjeliu na ohlasovanie pohanom – ako Pán. Musíme si vedieť pokorne priznať našu zraniteľnosť v dôsledku dejinných rán a neváhame uznať ani naše osobné hriechy. Sme však zároveň presvedčení, že ak sa ním necháme formovať, sila Pánovho Ducha môže obnoviť jeho Cirkev a nechať zažiariť jej odev, ako to ukazujú životy svätých, ktorých pamiatka a príbehy sú privilegovaným nástrojom novej evanjelizácie.*

Ak by bola táto obnova zverená len našim silám, mali by sme vážny dôvod na pochybnosti, ale prvým činiteľom obrátenia a evanjelizácie v Cirkvi nie sme my, úbohí ľudia, ale samotný Pánov Duch. V tom je naša sila a naša istota, že zlo nebude mať nikdy posledné slovo ani v Cirkvi, ani v dejinách: Nech sa vám srdce nevzrušuje a nestrachuje (Jn 14, 27), povedal Ježiš svojim učeníkom. Dielo novej evanjelizácie spočíva na tejto jasnej istote. Dôverujeme v inšpiráciu a silu Ducha, ktorý nás naučí, čo máme hovoriť a robiť aj v tých najväčších

*ťažkostiach. Je našou povinnosťou zvíťaziť vierou nad strachom, nádejou nad malomyselnosťou, láskou nad ľahostajnosťou. “*³⁹

4. Povzbudenie v Roku viery

Záverečné posolstvo poslednej biskupskej synody nás povzbudzuje: „*Niekedy sa môžeme na ceste otvorenej novou evanjelizáciou cítiť ako na púšti, uprostred nebezpečenstiev a bez záchytných bodov. Svätý Otec Benedikt XVI. v homílii počas omše pri otvorení Roku viery hovoril o duchovnej dezertifikácii, ktorá v posledných desaťročiach napreduje, no zároveň nás povzbudil, keď povedal, že je správne vychádzať zo skúsenosti tejto púšte, lebo v jej prázdnote môžeme opäť objaviť radosť z viery a jej životný význam pre človeka. V púšti sa totiž odhaľuje hodnota toho, čo je pre život podstatné (Homília počas eucharistického slávenia pri otvorení Roku viery, 11. októbra 2012 v Ríme). Na púšti hľadáme vodu a studňu, z ktorej by sme sa mohli napiť, tak ako Samaritánka: blahoslavený je ten, kto tam stretne Ježiša! Ďakujeme Svätému Otcovi za dar Roku viery, ktorý je vzácnym vstupom na cestu novej evanjelizácie. Ďakujeme mu aj za to, že spojil tento rok s vdáčnou spomienkou na 50. výročie otvorenia Druhého vatikánskeho koncilu, ktorého základné učenie v Katechizme Katolíckej cirkvi žiari pre našu dobu ako odkaz na pravú vieru aj dvadsať rokov po jeho zverejnení. Sú to významné výročia, ktoré nám umožňujú potvrdiť našu pevnú podporu učeniu koncilu a našu presvedčivú snahu napredovať v jeho plnom uskutočňovaní. “*⁴⁰

³⁹ Tamže.

⁴⁰ Tamže.

Záver

Zverme sa, drahí spolubratia v kňazskej službe, na záver Panne Márii, Matke Ježiša, Matke Cirkvi a Matke kňazov, aby nám vyprosila plnosť darov, ⁴¹ ktoré potrebujeme k uskutočňovaniu pastoračnej úlohy novej evanjelizácie, danej nám v našom *Direktóriu*.

⁴¹ Porov. *Modlitba k Presvätej Panne Márii*, s. 109 – 110. In: KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Direktórium pre službu a život kňazov*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2004, 110 s. ISBN 80 – 7162 – 504 – 3.

Homília na Vigíliu slávnosti Všetkých svätých – C prednesená na žiadosť vdp. Miroslava Kováča, farára

Dechtice, Rotunda Všetkých svätých – 31.októbra 2022

Spolubrat – pán farár, drahí moji bratia a sestry!

Dnešný deň nie je slávnostný len pre vás, lebo dnešnou *vigíliou* začínate sláviť titul svojho horného kostolíka, *Rotundy Všetkých svätých*.

Ale sviatočný je aj osobne pre mňa.

Lebo pred štyridsiatimišiestimi rokmi som v mojom rodnom farskom kostole prijal sviatosť birmovania ako i nové birmovné meno: *Ernest*.⁴² A to podľa krstného mena môjho krstného otca, ako bolo u nás v tom čase zvykom. A tak ako ja, tak aj vy všetci po birmovke máme dve mená, ktoré sú menami našich svätých krstných a birmovných patrónov. Ich sviatok môžeme sláviť individuálne – ako napríklad ja sv. Pavla 29.júna a sv. Ernesta – 12.januára. Alebo aj spoločne v jeden deň, ako je ten dnešný liturgický sviatok.

No okrem týchto svätých patrónov máme aj patrónov kostolov, biskupstiev, rehôl, farností, inštitúcií – spolkov, škôl a organizácií. Ale uctievame si aj svojich osobitných patrónov, ktorí sú nám vzorom v kňazskom, rehoľnom, manželskom živote. A či ako naša stavovská inšpirácia – kováčov, pekárov, hasičov a poľovníkov. Skrze ich príhovor sa modlíme k Pánu Bohu, aby nám bola Božia milosť na

⁴² Vo Farskom kostole Najsvätejšej Trojice v Ludaniciach som prijal sv. birmovania 31.októbra 1976 z rúk biskupa, Mons. RNDr. Júliusa Gábriša, trnavského apoštolského administrátora.

pomoci po všetky dni nášho života. Ich hroby či svätyne navštevujeme a v duchu viery chceme získať aj úplné odpustky časných trestov za svoje hriechy.

Bratia a sestry! Ak sa tu trochu osobne aj chválím, chcem povedať, že mne sú ešte sympatickí sv. Ján Mária Vianney – patrón farárov, pápeži - sv. Ján Pavol II., sv. Ján XXIII. a sv. Pavol VI., ktorí ma inšpirujú k písaniu. No odkedy bol 10.októbra 2020 beatifikovaný, tak mi je neskutočne blízky život bl. Carla Mariu Antonia Acutisa (1991 - 2006), pätnásť ročného kučeravého usmiateho chlapca z Milána zanieteného pre technológie a informatiku, ktorého fotka v športovom tričku, so slnečnými okuliarmi, cestovným vakom na pleciah a na bicykli, ktorého relikvie sú vystavené v *Santuario della Spogliazione* v Assisi. V rodine mali pomocníka z Indie, hinduistického náboženstva, Rajesha. Carlo mu rozprával o katolíckom náboženstve, zo Svätého písma, Katechizmu katolíckej cirkvi a o Ježišovi, ktorý nás robí šťastnými. Rozprával mu príbehy o svätých a o význame sviatostí. Pre Rajesha bol láskavým príkladom svätosti. Následkom toho sa dal pokrstiť a prijal Eucharistiu. To, čo Carlo hlásal, sám žil a potvrdil to vtedy, keď mu podrobne vysvetlili vážnosť jeho kritického zdravotného stavu – akútnej leukémie. Vtedy na to povedal: *Pán mi pripravil budiček*. Keď sa ho pýtali, ako sa má, odpovedal: *Ako vždy, dobre*. Nevládal pohnúť rukami a nohami, no on vždy s úsmevom odpovedal: *Dá sa to zniesť. Sú aj takí, čo sú na tom horšie ako ja*. Svoje utrpenie obetoval za Cirkev, Svätého Otca, za kňazov v ťažkostiach a aby sa dostal priamo do neba. Denne sa modlil sv. ruženec, ktorý nazýval najkratším rebríkom, ktorým sa dá dostať do neba. Pannu Máriu považoval za jedinú ženu svojho života. Sviatosť zmierenia chápal ako oheň, ktorý potrebuje balón, aby vystúpil hore do neba. A Eucharistia bola pre neho diaľnicou do neba.⁴³ Spracoval výstavu o eucharistických zázrakoch.⁴⁴

⁴³ Porov. DE VANNA, U. 2020. *Carlo Acutis. 15.rokov priateľstva s Bohom*. Bratislava: Don Bosco, 2020, 125 s. ISBN 978 – 80 – 8074 – 478 – 6.

⁴⁴ Porov. www.miracolieucaristici.org

Drahí moji! Nehanbime sa byť osobnými a na príhovor bl Carla Acutisa bud'me originálnymi a svätými. Amen.

*Bl. Carlo Acutis*⁴⁵

⁴⁵ <https://www.assisisantuariospogliazione.it/2022/03/21/una-reliquia-del-beato-carlo-acutis-sara-portata-negli-stati-uniti/>

Použitá literatúra a informačné zdroje

- BENEDIKT XVI. 2011. *Porta fidei*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2011, s. 21. ISBN 978 – 80 – 7162 – 889 – 7.
- DE VANNA, U. 2020. *Carlo Acutis. 15.rokov priateľstva s Bohom*. Bratislava: Don Bosco, 2020, 125 s. ISBN 978 – 80 – 8074 – 478 – 6.
- <https://www.dechtice.sk/hodova-slavnost-a-posvatenie-erbu-farnosti/>
- <https://www.dechtice.sk/vztycenie-cyrilo-metodskeho-kriza/>
- JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*. In: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/pastores-dabo-vobis>
- *Katolícke noviny. Tradičné noviny súčasného kresťana*, roč. 132, č. 28. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech spol s r.o. ISSN 0139 – 8512.
- KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS. 2004. *Direktórium pre službu a život kňazov*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2004, 110 s. ISBN 80 – 7162 – 504 – 3.
- KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY. 2012. *Nóta s pastoračnými usmerneniami na Rok viery*. Trnava: Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2012, s. 23. ISBN 978 – 80 – 7162 – 900 – 9.
- KUBIŠ, S. – VAREČKOVÁ, Ľ. 2010. *Kostol Sv. Ducha v Kátlovciach (1710 – 2010)*. Kátlovce: Farský úrad a Obecný úrad, 2010, 315 s. ISBN 978 – 80 – 970491 – 4 – 0.
- ŠIMONČIČ, J. – ŠIMONČIČ, I. 2012. *Dechtice – k dejinám R. kat. farnosti. 840.výročie Kostola Všetkých svätých*. Dechtice: Obecný úrad, 2012, 191 s. ISBN 978 – 80 – 971121 – 6 – 5.
- ZEMKO, P. – KOVÁČ, M. – ZACHAR, K. – KUCMAN, T. 2022. *850.rokov Horného kostolíka v Dehticiach*. Dechtice: Obec Dechtice, 2022, 36 s.
- ZUBKOWICZ, W. 2012. *Pútne miesto ticha v Afrike*. In: *Apoštol Božieho milosrdenstva*, roč. XVI, č. 63, 3/2012. Spišská

Nová Ves: Spoločnosť katolíckeho apoštolátu – palotíni. ISSN
1335 – 2318.